

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapalvelujen järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

Esityksen mukaan vastuu työnhakijoille ja yrityksille ja muille työnantajille tarjottavista palveluista siirrettäisiin pääosin kuntien vastuulle. Hangon kaupunki pitää kuntapohjaiseen työvoimapalvelumalliin siirtymistä hyvänä, mutta esitämme huolen siitä, että vaihtoehtoina on pelkästään vastuukunta- tai

kuntayhtymämalli eikä kuntien järjestämisvastuuta ja mahdollisuutta sopimus pohjaiseen yhteistyöhön sallita, kuten kuntalain luku 8 mahdollistaa. Hangon kaupungin mielestä pitäisi olla mahdollisuus valita näistä kolmesta vaihtoehdoista kunnan ja kuntien haluamalla tavalla.

Kaupungin mielestä vastuukunta- tai kuntayhtymämalli varmistaisi sen, että kunnan aihepiirissä työskentelevillä ja TE-toimistosta siirtyvillä henkilöillä olisi sama työnantaja, eivätkä hallinto ja ohjaus olisivat hajanaiset, kuten nyt on ilmennyt kuntakokeilussa. Lisäksi järjestämisvastuun ja rahojen tulisi olla samoissa käsissä hallinnollisista syistä ja johtamisen näkökulmasta.

Valtiolla on mahdollisuus varmistaa kuntien välisissä yhteistyökuvioissa kuvattujen palvelujen rahoitusmallien kautta, että palvelujen yhdenvertaisuus ja saatavuus toteutuvat. Luottamalla kuntien kykyyn, osaamiseen ja haluun järjestää palvelut parhaalla mahdollisella tavalla löydetään kullekin alueelle

parhaat tavat palveluiden organisointiin ja yhdyspintahaasteiden minimointiin.

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille**
- **työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)**
- **palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys**

Kunta voisi ehdotetun 2 luvun 2 §:n mukaan järjestää kunnan vastuulle kuuluvat työvoimapalvelut itse, jos kunnan työvoiman määrä on vähintään 20 000 henkilöä. Jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä, sen on muodostettava palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (työllisyysalue) yhden tai useamman kunnan kanssa niin, että työvoiman määrä on vähintään 20 000. Työllisyysalueen tulee lisäksi muodostaa alueellisesti yhtenäinen, työmarkkinoiden ja työssäkäynnin kannalta toimiva alue. Perustelujen mukaan vuonna 2019 vähintään 20 000 henkilön työvoimapohja oli kaikkiaan 26 Manner-Suomen kunnassa. Tämä ei mahdollista vapaaehtoista yhteistyösopimusta kuntien välillä, minkä pitäisi myös olla vaihtoehto.

Mikäli kunta tai kunnat eivät todistettavasti pysty hoitamaan järjestämisvastuuta, niin valtioneuvosto voi esityksen mukaan päättää alueen muodostamisesta, sen hallintomallista, kustannusten jaosta ja muista alueen perustamisen tarpeellisista asioista. Valtioneuvostolla olisi

lisäksi toimivalta päättää kunnan tai kuntien kuulumisesta hyvinvointialueisiin, mikäli työvoimapohja ei ole riittävä tai työvoimapohja on kolmena peräkkäisenä vuotena alittanut 20 000 henkilöä. Lisäksi valtioneuvosto voi päättää kunnan kuulumisesta työllisyysalueeseen tai alueen muuttamisesta, jos työvoimaviranomaisen kyky järjestää työvoimapalveluja on merkittävästi vaarantunut muutoin kuin tilapäisesti. Valtioneuvostolla olisi siten kaikki mahdollisuudet muokata oiminta, jollei joku näistä edellä mainituista vaihtoehdoista toimi.

Valtioneuvosto voi antaa alle 20 000 henkilön mutta vähintään 17 000 henkilön työvoimapohjan työllisyysalueelle luvan järjestää palveluja, jos se on tarpeen kielellisten oikeuksien turvaamiseksi, tai työllisyysalueen muodostaminen edellyttäisi useamman työssäkäyntialueen yhdistämistä (voimaanpanolaki 4 §). Tämä ehdotus tulisi myös kirjata lakiesityksen luvun 2 pykälissä eikä pelkästään Voimaanpanolain § 4.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **valtakunnalliset tavoitteet**
- **työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät**
- **alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut**

Esityksen mukaan järjestämistä vastuu ja rahoitusvastuu eriytyisivät uudessa rakenteessa. Rahoitusvastuu olisi jokaisella kunnalla. Järjestämistä vastuu voisi olla yksin vain 20 000 henkilön työvoimapohjan täyttävillä kunnilla. Jos kunnan työvoiman määrä on alle 20 000 henkilöä (tai poikkeustapauksessa 17 000 henkilöä), sen olisi muodostettava palveluiden järjestämiseksi yhteistoiminta-alue (työllisyysalue) yhden tai useamman kunnan kanssa. Vastuu palvelujen tuottamisesta jakautuu järjestämistä vastuullisille ja työllisyyspalveluja tuottaville erillisille toimijoille. Vastuiden eriyttämisestä voi seurata valvonnassa hyvin

vaikeasti ratkaistavia kysymyksiä.

Lisäksi valtion ohjausvalta suhteessa kuntiin vahvistuisi verrattuna nykyjärjestelmässä kuntiin kohdistettavaan ohjaukseen. Tämä nakertaa kuntien itsehallinto-oikeutta.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Työnhakijan palveluprosessi kuvattuja palveluita ja säädöksiä pidetään hyvänä ja niiden katsotaan edesauttavan työnhakuprosessia. Luku 4 kuvaa uutta pohjoismaista työvoimapalvelumallia, joka on tullut vastikään voimaan. Lyhyestä käyttöajasta huolimatta on otettava huomioon saadut opit viimeisteltäessä

tätä lakiesitystä.

4.1.8 Työllistymistä edistävä monialaisen tuen yhteistoiminta

Monialaisen tuen yhteistoimintamallin organisointi perustuisi työvoimapalveluista vastaavan kunnan tai kuntayhtymän alueeseen. Alueelle valittaisiin riittävä määrä monialaisen tuen johtoryhmiä ja henkilöitä, jotka johtavat yhteistoimintamallin organisointia johtoryhmän asettamissa puitteissa.

Tässä Hanko näkee, että on tarpeellista selkeyttä johtoryhmän tehtävä sekä saada kunnat mukaan tähän monialaiseen yhteistyöhön.

Laissa säädettäisiin erikseen nuorten työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteispalvelusta, jolle työvoimaviranomaiset järjestäisivät toimintaedellytykset. Tarkoitus on, että palvelu olisi nuorille suunnattua nykyisen Ohjaamo-toiminnan kaltaista matalan kynnyksen palvelua.

Työvoimaviranomainen laatisi analyysin alueensa nuorten monialaisen tuen yhteispalvelun tarpeesta ja edistäisi laadittuun analyysiin perustuen yhteispalvelun toteutumista alueellaan.

Työvoimaviranomainen neuvottelisi koulutuspalvelujen järjestäjien, hyvinvointialueiden ja muiden alueensa nuorten yhteispalvelun järjestämisen kannalta keskeisten toimijoiden kanssa palvelupisteiden järjestämisestä. Yhteispalveluun

osallistuvat toimijat sopisivat yhteispalvelun organisoinnista ja kustannusten jaosta.

Tämä on uusi tehtävä Hangolle, koska meillä ei ole virallista Ohjaamo eikä sen kautta myöskään erikseen palkattua henkilöstöä tai tiloja, mikä tarkoittaa, että nykyisestä viiden miljoonan euron valtion rahoituksesta ei tule rahoitusta Hangolle. Sekä toiminnan että toimitilaratkaisujen rahoitus on saatava

yhteistä sopimista selkeämmäksi. Koska ehdotuksen mukaan vastuu on työviranomaisilla, niin myös perusrahoitus ja henkilöstöresurssi on turvattava.

Laissa säädettäisiin KEHA-keskuksen tehtävästä hoitaa nuorten hyvinvoinnin ja pärjäämisen tuen valmennuksen toteuttamista. Valmennuksen tehtävänä olisi vahvistaa nuorten hyvinvointia ja osallisuutta sekä poistaa koulutukseen ja työelämään kiinnittymisen esteitä. Valmennus perustuisi nuoren kokemaan

tarpeeseen, vapaaehtoisuuteen ja nuoren kanssa tehtävään yhteistyöhön. KEHA-keskus seuraisi valmennuksen vaikuttavuutta. KEHA-keskus neuvottelisi kuntatoimijoiden tai hyvinvointialueiden kanssa toteutettavasta valmennuksesta. Uusi neuvottelu voitaisiin käynnistää yhden osapuolen niin esittäessä.

Lisäksi KEHA-keskuksen tehtävänä olisi hoitaa myös palveluintegraation ja monialaisen työn kehittämisen tukipalvelua kunnille ja muille työllisyyttä edistävästä monialaisen palvelun toimijoille.

Hangon näkemyksen mukaan tietyn valmennuksen kuulumisen jatkossa KEHA:lle eikä kunnille kuulostaa oudolta, ja voi hajottaa palveluiden kokonaisuutta ja kehitystä.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Kunnat ovat työllistäneet työttömiä palkkatuilla ja siten edistäneet työttömän työnhakijan työllistämistä

avoimille työmarkkinoille. Tämä on ollut erittäin tärkeää varsinkin nuorille työnhakijoille ja siten parantanut

heidän ammatillista osaamistaan. Palkkatuella on tuettu myös alentuneesti työkykyisten sekä 60 vuotta

täyttäneiden pitkäaikaistyöttömien mahdollisuuksia saada työtä ja osallistua työelämään. Lakiesityksessä todetaan, että palkkatukea voidaan myöntää yrityksille, muulle yhteisölle ja työnantajille, ei kuitenkaan kunnalle, kuntayhtymälle, kunnan tai kuntayhtymän määräysvallassa olevalle yhteisölle eikä valtion virastolle tai laitokselle. Tämä tulee vaikuttamaan oleellisesti monen työnhakijan elämään negatiivisesti. Kunnilla pitäisi olla mahdollisuus työllistää työnhakijoita nykyisellä menettelyllä ja kriteereillä.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

-

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

Esityksen mukaisesti KEHA-keskus vastaisi työvoimapalvelujen valtakunnallisista tietojärjestelmäpalveluista; (a) valtakunnallisesta tietovarannosta (keskitetty palvelu), (b) asiakastietojärjestelmäkokonaisuudesta keskitetyn ratkaisun osalta ja (c) palvelualustasta (työmarkkinatori).

Esityksessä ehdotetaan kuitenkin, että työvoimaviranomaiset voisivat käyttää asiakastietojen käsittelyyn myös muuta asiakastietojärjestelmää kuin valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin kuuluvaa asiakastietojärjestelmäkokonaisuutta. Tämä edellyttää yhteensopivuutta. Lakiehdotuksen perusteella

epäselväksi jäävät vastuukysymykset henkilötietojen käsittelystä eri toimintamalleissa. Kuntaliitto on omassa lausunnossaan kuvannut asian monimutkaisuutta, ja Hangon kaupunki yhtyy tähän näkemykseen. Hangon kaupunki pitää vastuukysymyksen selkeyttämistä tarpeellisena, ja tämä koskee erityisesti sosiaali- ja terveystietojen käsittelyä.

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymiskelijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**
- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

Esityksessä ehdotetaan palveluiden rahoituksen kohdentamista valtionosuuksien kustannuspohjaan pääasiassa kahteen kriteeriin perustuen. Tästä 70 prosenttia kohdentuisi työikäisen väestön (ikäryhmä 18–64-vuotiaat) ja 30 prosenttia laajan työttömyyden käsitteen perusteella, joka kattaisi sekä työttömät että palveluiden piirissä olevat asiakkaat.

Hangon kaupunki näkee mallin eräänä kehittämiskohteena sen, että esitetty rahoitus sekä työttömyysturvakustannusten kompensatiomalli luovat kuntien kustannuksiin vahvasti suhdanteista riippuvaisen mekanismin, etenkin työttömyysturvaetuuksien osalta. Olisi perusteltua muuttaa palveluiden

painoarvoa enemmän kohti laajan työttömyyden kriteeriä muuttamalla suhdetta arvoon 50/50. Tämä tasoittaisi kuntien vaikutusmahdollisuuksien ikapuolelta tulevien suhdannevaihteluiden sekä shokkien taloudellista riskiä. Edellä mainittua painoarvoa voidaan perustella myös sillä, että laajan työttömyyden kriteeri toteuttaa parhaiten tarveperusteisuutta, kun rahoitus seuraa työttömyyttä. Malli parantaisi myös TE-palveluiden yhdenvertaisen tarjoamisen edellytyksiä etenkin niissä kunnissa, jotka joutuisivat kohtaamaan edellä kuvattuja negatiivisia suhdannevaikutuksia. Työikäisen väestön säilyminen esimerkiksi 50 prosentin painolla takaisi kuitenkin vielä rahoitusjärjestelmän vaatimukset kannustavuudesta.

Esityksen mukaan sisällytetään kolmen vuoden siirtymäaika, jolla toteutetaan vaiheittainen siirtyminen laskennalliseen valtionosuusrahoitukseen. Todellisuudessa esityksen mukaan siirtymäaika on käytännössä vuosi, jos toiminta alkaa 1.12.2024, ja vuonna 2026 rahoitus määräytyisi kokonaisuudessaan laskennallisin perustein. Suunnitelma aloittamisesta 1.12.2024 ei saisi olla ensimmäinen vuosi siirtymäajalle, vaan se pitää laskea 1.1.2025 alkaen, jolloin vuonna 2027 rahoitus määräytyisi kokonaisuudessaan laskennallisin perustein.

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;

Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

Poikkeaminen järjestämisvastuulle asetuista vaatimuksista § 4 2 mom. turvaa kielellisiä oikeuksia, mutta saman 3:n momentin edellytys useamman Tilastokeskuksen tilastollisen luokituksen perustuvan työssäkäyntialueen yhdistämisestä jää epäselväksi ja sitä pitää tarkentaa.

Lain voimaantuloajaksi on suunniteltu 1.12.2024. Tämä aiheuttanee kuntien talousarvion laadinnassa, henkilöstön siirroissa ja hallinnossa haasteita, joten Hangon kaupungin ehdotus on, että voimaantulo ajaksi määritellään 1.1.2025.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

Granqvist Nina
Hangon kaupunki - Hangon kaupunki, Kaupunginhallituksen hyväksymä
20.6.2022 § 182